

Nr 108

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1954 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, i vad berättelsen avser de statliga avlöningsförfattningarna.

(5:e avd.)

Statsutskottet får härmed underställa riksdagens prövning riksdagens år 1954 församlade revisorers berättelse, i vad den avser de statliga avlöningsförfattningarna, jämte i anledning därav till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden.

Under civildepartementet, § 33, har revisorerna uttalat sig för att arbetet på att åstadkomma ett enklare statligt lönesystem snarast igångsättes (del I, s. 245—283).

Revisorerna har inledningsvis redogjort för de nu gällande avlöningsförfattningarna för statstjänstemän och därmed i avlöningshänseende jämställda befattningshavare och därefter lämnat en översikt av en undersökning, som revisorerna företagit i syfte att få del av vissa myndigheters synpunkter och erfarenheter rörande tillämpningen av de statliga avlöningsförfattningarna (s. 245—272).

Revisorerna har för egen del gjort ett utförligt uttalande, till vilket utskottet tillåter sig hänvisa (s. 272—283). Avslutningsvis anför revisorerna följande (s. 283).

Revisorerna, som med det anförda velat ge uttryck för och sammanfatta en del av den kritik, som kan riktas mot det nuvarande statliga lönesystemet, ha här huvudsakligen uppehållit sig vid de negativa sidorna av detta men äro å andra sidan väl medvetna om att detsamma har många positiva drag. Över huvud taget inrymmer detta område en mängd problem, vilkas lösning alltid torde kunna diskuteras. Revisorerna ha emellertid för sin del velat klart utsäga, att man i längden icke kan fortsätta på en väg, som lett och alltjämt leder till ett alltmer svåröverskådligt och invecklat system. De motstridiga intressen, som på detta område ofta finnas mellan statsmakterna och personalorganisationerna, utgöra i sig själva grunden för komplicerade författningar. På lång sikt måste det emellertid även vara ett personalintresse att förenklingar genomföras. Revisorerna ha i det föregående även velat antyda några av de vägar, som äro tänkbara att gå, då det gäller att revidera det statliga avlöningsväsendet. Men även åtskilliga andra förslag böra upptagas till diskussion. Det väsentliga är, att arbetet på att åstadkomma ett enklare lönesystem snarast igångsättes.

Utlåtanden har avgivits av *försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, generaltullstyrelsen, riksräkenskapsverket, statens sakrevision, statens organisationsnämnd, skolöverstyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens lönenämnd, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Kopparbergs län, domkapitlen i Uppsala, Växjö och Härnösand, Tjänstemännens centralorganisation, Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation och Statstjänarkartellen* (del II, s. 187—278).

Utskottet. I förevarande paragraf av sin berättelse har riksdagens år 1954 församlade revisorer tagit upp frågan om de statliga avlöningsförfattningarna och därvid på grundval av företagen undersökning uttalat, att tiden nu är inne för en förenkling och ett förbilligande i administrativt hänseende av det statliga avlöningsväsendet. I anslutning härtill har revisorerna framfört en del synpunkter på frågan om en revision av detta. Revisorerna har därvid diskuterat frågan om löneförfattningarnas antal och ansett att man bör införa ett särskilt avlöningsreglemente för skolväsendet; härvid har de emellertid lämnat öppet huruvida övningslärarreglementet och avlöningsreglementet för lärare vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter bör inordnas däri. Vidare upptar revisorerna till diskussion vissa särskilda frågor såsom ett led i förenkling av lönesystemet, nämligen vikariatsersättning och vikariatslön, löneklassreglerna, systemet för beräkning av semester, sjukledighetsbestämmelserna samt särskilda ersättningar, lönetillägg och tilläggsarvodet; i dessa hänseenden gör revisorerna uttalanden av mer eller mindre positiv innebörd. Revisorernas yttrande utmynnar bl.a. i ett erkännande av att förevarande område inrymmer en mängd problem, vilkas lösning alltid torde kunna diskuteras. Revisorerna säger sig ha velat antyda några av de vägar, som är tänkbara att gå då det gäller att revidera det statliga avlöningsväsendet, men även åtskilliga andra förslag bör enligt dem upptagas till diskussion. Avslutningsvis gör revisorerna det uttalandet, att det väsentliga är att arbetet på att åstadkomma ett enklare lönesystem snarast igångsättes.

I de avgivna remissyttrandena kan till en början konstateras en i det hela tydligt dokumenterad önskan om en allmän översyn av de statliga avlöningsförfattningarna i syfte att åstadkomma förenklingar. De gjorda uttalandena i detta avseende är emellertid mer eller mindre positivt avfattade, och i diskussionen har i vissa fall framförts uppfattningar av olikartad och delvis motstridande innebörd. Det må i detta sammanhang vara tillfyllest att framhålla, att generalpoststyrelsen ansett översynen böra bedrivas som en teknisk utredning, vars resultat efter erforderlig remissbehandling bör läggas till grund för förhandlingar med personalorganisa-

tionerna, att statens sakrevision ansett en självklar utgångspunkt böra vara att nuvarande kostnadsram icke spränges, att domänstyrelsen uttalat sig för »ett speciellt tillrättalagt lönesystem» för domänverket och övriga affärsdrivande verk, att länsstyrelsen i Värmlands län ansett en verklig omdaning av löneförfattningarnas utformning i det syfte revisorerna antytt svårigen kunna komma till stånd annat än i samband med en allmän lönereglering samt att tjänstemännens samtliga fyra huvudorganisationer uttalat sig emot en förenkling på bekostnad av de anställdas villkor.

I fråga om de av revisorerna särskilt diskuterade specialproblemen har i vissa remissyttranden företagits en prövning i sak, medan man i andra yttranden icke ansett sig i frågans nuvarande läge böra ingå härpå. Vad särskilt beträffar frågan om särskilt avlöningsreglemente för viss del av statsförvaltningen har önskemål av denna innebörd framförts — förutom beträffande skolväsendet — jämväl i fråga om försvaret och de affärsdrivande verken. En tämligen enhällig uppfattning har kommit till synes i fråga om behovet av en översyn av löneklassreglerna, varvid bl.a. anmärkts på verkningarna av nuvarande bestämmelser vid övergång från statlig kollektivavtalsanställning till lönegradsplacerad tjänst. Jämväl de nuvarande sjukledighets- och sjuklönebestämmelserna har föranlett krav på förenkling.

Vad slutligen angår andra speciella frågor än de av revisorerna närmast diskuterade har i vissa av de avgivna yttrandena en relativt ingående uppmärksamhet ägnats häråt. Man har härvid även pekat på sådana vittomfattande problem som förhandlingsrätten och förhandlingssystemet, räkenskapsårets omfattning samt redogöraransvaret. Bland mera speciella, i yttrandena berörda spörsmål må nämnas utrensning av förvaltningsbestämmelser ur avlöningsreglementet, tillgodoräkning av icke-statlig anställning inom reglerad befordringsgång, antalet löneplaner, reglerna om tjänstledighetsavdrag samt bestämmelserna om overtidsersättning och flyttningkostnadsersättning. Statens organisationsnämnd anser att samtidigt med översynen av avlöningssystemet en översyn med samma syfte bör ske även av allmänna resereglementet.

Även utskottet delar uppfattningen att åtskilligt onekligen kan göras för att erhålla förenklingar i det nuvarande avlöningssystemet för stats-tjänstemännen och med dem jämställda befattningshavare i statsunderstödd verksamhet. Detta är inte något i och för sig anmärkningsvärt med tanke på den utveckling inom förevarande område som ägt rum sedan de nuvarande författningarna tillkom. Och samma omdöme torde med fog kunna fällas om de flesta inom landet numera allmänt tillämpade avlöningssystemen. Utskottet kan sålunda i princip ansluta sig till riksdagens revisorers önskemål om en översyn av de statliga avlöningsförfattningarna. Härvid bör alla de möjligheter till förenklingar i dessa författningar tagas i beaktande, som kan åstadkommas utan att statsverket därigenom åsamkas

några mera betydande kostnadsökningar. I revisorernas önskemål om »ett enklare lönesystem» inlägger utskottet den innebörden, att själva huvudgrunderna för avlöningsreglementena i stort sett bör bibehållas orubbade och att en förenkling av bestämmelserna i första hand bör sökas inom ramen för dessa. Hur långt man i detta hänseende bör gå i den ena eller andra riktningen torde emellertid inte kunna fixeras annat än i samband med arbetets bedrivande. På lämpligt sätt bör personalorganisationerna beredas tillfälle att framföra sina synpunkter på detta arbete.

Beträffande de speciella problem som kan väntas komma under övervägande i samband med en översyn av löneförfattningarna har revisorerna pekat på en del och samtidigt framhållit att andra förslag bör upptas till diskussion. Sådana har också i icke ringa utsträckning framförts i remissyttrandena. Utskottet vill i detta hänseende endast erinra om det förslag rörande statstjänstemännens sjukvårdsförmåner, som nyligen framlagts och som innebär vittgående förenklingar, samt i övrigt anföra att det icke gärna kan ifrågakomma att nu ange några närmare riktlinjer för ifrågavarande översyn eller eljest taga ställning till de detaljproblem som bör innefattas i densamma.

Såsom resultat av sina överväganden i förevarande ämne får utskottet föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ger tillkänna vad utskottet anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet anfört.

Stockholm den 29 april 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit
från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Ivar Anderson, Leander, fröken Andersson, herrar Näsström, Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, Birger Andersson, Lodenius, Olsén, Ivar Nilzon och Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Andersson i Malmö, Ståhl, Lindholm, Rubbestad, Hoppe, fröken Elmén, herrar Johanson i Mysinge, Petterson i Degerfors, Birke, Nihlfors, Gustafsson i Stockholm, Almgren, Andreasson och fröken Ager.